

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Jan Dáňa
advokát
IČO 662 54 116
Václavské náměstí 837/11
110 00 Praha 1

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

JUDr. Daniela Maršálková
advokátka
IČO 168 83 161

Č. j. FA/SR/ZP/1342/2016 - 6
Praha, 15. 2. 2018

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 13. 7. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 19. 1. 2012 a zaplacení částky ve výši 41.000 Kč včetně úroků z prodlení, o námitkách Navrhovatele ze dne 7. 12. 2017, evid. č. FA/28395/2017, o námitkách Instituce ze dne 6. 12. 2017, evid. č. FA/28316/2017, proti nálezů finančního arbitra ze dne 22. 11. 2017, evid. č. FA/32490/2017 (dále jen „Nález“), takto:

- A. Námitky instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 113 04 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 6. 12. 2017, evid. č. FA/28316/2017, a námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 7. 12. 2017, evid. č. FA/28395/2017, proti nálezů finančního arbitra ze dne 22. 11. 2017, evid. č. FA/32490/2017 se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi zamítají.**
- B. Nález finančního arbitra ze dne 22. 11. 2017, evid. č. FA/32490/2017, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve výroku I. mění a po změně zní:**
- Instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 113 04 Praha 1, je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 24.000 Kč (slovy dvacet čtyři tisíc korun) s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 17.000 Kč od 1. 7. 2016 do zaplacení, z částky 1.500 Kč od 18. 11. 2016 do zaplacení a z částky 5.500 Kč od 15. 12. 2017 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci od tohoto rozhodnutí o námitkách.**
- C. Výroky II., III. a IV. nálezů finančního arbitra ze dne 22. 11. 2017, evid. č. FA/32490/2017 zůstávají bez změny.**

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou s Institucí uzavřeli, a vydání bezdůvodného obohacení včetně zákonného úroku z prodlení, protože ho Instituce uvedla při jejím uzavření v omyl, protože Instituce neměla právní způsobilost pojistnou smlouvu uzavřít, nepřevzala ve smlouvě pojistné riziko, neinformovala ho o nákladové struktuře investičního životního pojištění a pojistná smlouva ani pojistné podmínky dostatečně určitě neupravují rozsah sjednaného pojistného plnění. Alternativně se Navrhovatel domáhá, aby finanční arbitr Instituci uložil povinnost alokovat 100 % zaplaceného pojistného do Navrhovatelem zvolených fondů, a aby se Instituce zdržela dalšího strhávání rizikového pojistného, správních a počátečních nákladů a ostatních poplatků s výjimkou individuálně sjednaných.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 19. 1. 2012 pojistnou smlouvu č. ■ o životním pojištění PROFI Invest, ve které si sjednali investiční životní pojištění pro případ smrti nebo dožití s měsíčním běžným pojistným ve výši 1.000 Kč (s účinností od 1. 7. 2013 se Navrhovatel a Instituce dohodli na snížení běžného pojistného z 1.000 Kč na 500 Kč), pojistnou dobou 41 let a pojistnou částkou v případě smrti pojištěného ve výši 10.000 Kč a kapitálové hodnoty pojištění a v případě dožití se konce pojistné doby ve výši kapitálové hodnoty pojištění (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění schválené představenstvem České pojišťovny a.s. dne 14. 9. 2004 pod č.j. 4, verze ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplnkové pojistné podmínky verze ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplnkové pojistné podmínky“).

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a po jejich pečlivém právním posouzení dovodil, že Navrhovatel má právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy, protože návrh na plnění nemůže v posuzovaném případě řešit celý obsah a dosah sporného vztahu a Pojistná smlouva dosud trvá a smluvní strany jsou z ní navzájem zavázány, je tato otázka zásadní pro určení vzájemných práv smluvních práv do budoucna.

Finanční arbitr posoudil smluvní ujednání Doplnkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3.1 a 3.2 Doplnkových pojistných podmínek o nákladech, která sjednávala, že „3.1 Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele. 3.2 Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné.“, čl. 1 bodu 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek, který upravuje strhávání rizikového pojistného tak, že „1.6 Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7 Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného.“, jako neurčitá ve smyslu § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), protože výši těchto nákladů a poplatků ani způsob jejich určení z uvedených ujednání Doplnkových pojistných podmínek nelze ani výkladem dovodit.

Finanční arbitr posoudil ujednání čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek, že „[v]ýši odkupného pojistitel stanoví podle pojistně technických zásad.“, a bodu 2.6 a čl. 1 bodu 10.1 Doplnkových pojistných podmínek o alokaci části běžného pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, jako neurčitá ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku, protože Pojistná smlouva ani Všeobecné pojistné podmínky či Doplnkové pojistné podmínky pojistně technické zásady, na které daná ujednání odkazuje, jejich věcný obsah blíže nevymezují. Způsob, jakým pojistitel výše odkupného vypočte, tak smluvní strany nesjednaly dostatečně určitě. Z Pojistné smlouvy, ze Všeobecných pojistných

podmínek ani z Doplňkových pojistných podmínek není patrná výše ani způsob určení, jakou část běžného pojistného Instituce alokuje do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr nezjistil, že by s ohledem na vůli stran byla neplatná ujednání oddělitelná od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, a proto vyslovil neplatnost Pojistné smlouvy jako celku.

Finanční arbitr připustil námitku promlčení, kterou vznesla Instituce, resp. posoudil subjektivní i objektivní dobu pro vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 107 odst. 1 a 2 starého občanského zákoníku a nezjistil, že by to, co Navrhovatel plnil na Pojistnou smlouvu před datem 13. 7. 2013, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem, nebylo nepromlčené; a současně že to, co Navrhovatel plnil na Pojistnou smlouvu po tomto datu, promlčené není.

Finanční arbitr v Nálezu částečně vyhověl návrhu Navrhovatele a uložil Instituci povinnost vydat mu bezdůvodné obohacení ve výši 24.000 Kč s úroky z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 17.000 Kč od 1. 7. 2016 do zaplacení, z částky 1.500 Kč od 18. 11. 2016 do zaplacení a z částky 5.500 Kč od 15. 12. 2017 do zaplacení, a současně jí podle § 17a zákona o finančním arbitrování uložil sankci ve výši 15.000 Kč.

3. Námítky Navrhovatele proti Nálezu

Námítky Navrhovatele směřují proti výroku I. a II. Nálezu.

Navrhovatel rozporuje závěr finančního arbitra, že obdržel před podpisem Pojistné smlouvy všechny potřebné dokumenty a mohl je tedy řádně prostudovat, popř. že mohl odložit podpis Pojistné smlouvy o dobu k jejich prostudování potřebnou, neboť neobdržel sazebník či jiný podobný dokument, který by obsahoval nákladovou a poplatkovou strukturu souvisejících s Pojistnou smlouvou.

Navrhovatel namítá, že námitku promlčení vznesla Instituce v rozporu s dobrými mravy a argumentuje, že námitku promlčení může účinně vznést pouze osoba, která se dovolává právní jistoty v dobré víře a odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 329/2010.

Navrhovatel rozporuje závěr finančního arbitra, že Instituce neměla úmysl, přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit a argumentuje, že Instituce jednala v rozporu se zákonem tím, že nepřevzala pojistného riziko při uzavření Pojistné smlouvy, a tím, že Pojistná smlouva neobsahovala podstatnou náležitost podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o pojistné smlouvě"), ačkoliv Instituce jako osoba jednající s odbornou péčí si musela být vědoma toho, že absence podstatné náležitosti způsobuje neplatnost Pojistné smlouvy. Navrhovatel namítá, že mu Instituce neposkytla informaci o struktuře pojistného a jeho rozložení na rizikovou, nákladovou a rezervotvornou část.

Navrhovatel argumentuje, že mu nelze přičítat k tíži, že neplatnost Pojistné smlouvy (sjednané na desítky let) neodhalil před uplynutím promlčecí lhůty, když důvěřoval odbornosti Instituce, a proto Pojistnou smlouvu neprověřoval z hlediska její platnosti a obsahu. Navrhovatel v této souvislosti odkazuje na závěry Ústavního soudu obsažené v jeho rozhodnutí ze dne 11. 5. 2000, sp. zn. III. ÚS 158/99.

Navrhovatel namítá, že vyčíslení počátečních nákladů předložené Institucí vykazuje zjevné chyby, a proto ho nelze považovat za věrohodný.

Navrhovatel se vymezuje proti závěru finančního arbitra, že Pojistná smlouva je neplatná jako celek, protože bez ujednání v Pojistné smlouvě o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a podílech na výnosech, které finanční arbitr shledal jako neplatné, by Instituce neměla vůli takovou smlouvu uzavřít. Navrhovatel namítá, že finanční arbitr neposoudil ekonomické zájmy stran Pojistné smlouvy nestranně, když přisoudil ekonomickým zájmům Instituce vyšší váhu než ekonomickým zájmům Navrhovatele. Navrhovatel argumentuje, že s ohledem na určitost pojistného plnění, jak ji dovodil finanční arbitr, jsou neplatná ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a podílech na výnosech oddělitelná od ostatních ujednání Pojistné smlouvy ve smyslu § 41 starého občanského zákoníku.

4. Námítky Instituce proti Nálezu

Námítky Instituce směřují proti všem výrokům Nálezu.

Instituce rozporuje závěr finančního arbitra o neplatnosti Pojistné smlouvy z důvodu neurčitosti ujednání o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a podílech na výnosech.

Instituce namítá, že podmínka určitosti je kladena na veškeré právní úkony stejně, nezávisle na tom, kdo jej činí a o jaký právní úkon se jedná, a odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2010, sp. zn. 32 Cdo 750/2009, ve kterém dovodil, že právní úkon nelze považovat za neurčitý jenom proto, že neobsahuje náležitost, kterou obsahovat nemusí, tedy která není právním předpisem stanovena nebo účastníky sjednána jako nezbytná obsahová část právního úkonu. Instituce argumentuje, že právní předpisy ani v době uzavření Pojistné smlouvy ani v současnosti nevyžadují, aby počáteční, správní či inkasní náklady, veškeré složky pojistného (včetně rizikového pojistného) či údaj o odkupném byly stanoveny přesnou částkou. Instituce současně namítá, že žádný právní předpis ani v době uzavření Pojistné smlouvy ani aktuálně nevyžaduje, aby veškeré právní vztahy byly uniformní, tj. aby nemohlo docházet k individualizaci podmínek, aby např. pojišťovna nemohla spočítat výši svého rizika či výši svých nákladů s ohledem na individuální parametry svých klientů. Instituce dovozuje, že proto jsou počáteční a správní náklady, rizikové pojistné i pojistné plnění (odkupné) Instituci kalkulovaný s přihlédnutím k individuálním parametrům případu podle pojistně technických zásad Instituce.

Instituce namítá, že Navrhovatele informovala o existenci počátečních a správních nákladů a argumentuje článkem 1 bod 3 Doplňkových pojistných podmínek, podle kterého je pojistitel oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele a podle kterého je pojistitel rovněž oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné, který považuje za dostatečně určité. Instituce argumentuje, že o pojistně technických zásadách neměla povinnost Navrhovatele informovat. Instituce tvrdí, že Navrhovateli existence počátečních a správních nákladů byla známa od počátku, když podpisem Pojistné smlouvy potvrdil, že mu byly předány jak Všeobecné pojistné podmínky, tak Doplňkové pojistné podmínky a že se s jejich obsahem seznámil.

Instituce argumentuje, že právní úprava neukládá Instituci povinnost seznámit pojistníka s rozčleněním pojistného a argumentuje, že by navíc taková informace neměla pro Navrhovatele dostatečnou vypovídací hodnotu, neboť výše rizikového pojistného v životním pojištění závisí na proměnlivých kritériích, jako je např. věk pojištěného, pojistná doba či pojistná částka.

Instituce rozporuje závěry finančního arbitra o neplatnosti ujednání Pojistné smlouvy o odkupném, protože ze žádných zákonných ustanovení nevyplývá, že „je Instituce povinná si s Navrhovatelem soukromoprávně sjednat, jak Instituce výši odkupného vypočte“.

Instituce argumentuje, že je z Doplňkových pojistných podmínek zřejmé, že závazky spojené s uzavřením životního pojištění jsou hrazeny z kapitálové hodnoty s garantovanou úrokovou mírou, do níž je alokována taková část běžného pojistného, která postačí na pokrytí těchto závazků, a proto není v rozporu s Pojistnou smlouvou, je-li část pojistného určena na tyto účely a zbývající část do Navrhovatelem zvolených fondů.

Instituce rozporuje závěr finančního arbitra, že ujednání Pojistné smlouvy o stanovení podílu oprávněné osoby na výnosech je neplatné, protože neobsahuje podstatnou náležitost podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě a argumentuje, že uvedené ustanovení zákona o pojistné smlouvě vyžaduje uvést tuto informaci pouze v případě, že by se strany dohodly na podílení se na výnosech pojistitele, což se v případě Pojistné smlouvy nestalo.

Instituce namítá, že Navrhovatel měl vědomost o důvodech údajné absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy již v okamžiku jejího uzavření, neboť už věděl o veškerých skutečnostech, na kterých nyní svou argumentaci o neplatnosti Pojistné smlouvy zakládá, proto by se ode dne každé úhrady běžného pojistného měla použít dvouletá subjektivní promlčecí lhůta ve smyslu § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku namísto objektivní promlčecí lhůty tříleté.

Instituce namítá, že při určení výše bezdůvodného obohacení musí finanční arbitr zohlednit nejen obohacení na straně Instituce, ale i obohacení, ke kterému došlo na straně Navrhovatele. Instituce argumentuje, že jí vznikly náklady v souvislosti s poskytováním pojistné ochrany Navrhovateli a se službami spočívajícími v investici nespotřebované části pojistného do Navrhovatelem zvolených fondů a ve správě této investice.

Instituce argumentuje, že smlouvy mají být primárně vykládány spíše jako platné než jako neplatné a vyslovení absolutní neplatnosti smlouvy by mělo představovat krajní řešení. Instituce namítá, že finanční arbitr se snaží o negativní výklad Pojistné smlouvy vedoucí k její neplatnosti.

Instituci namítá, že se Navrhovatel na jedné straně dovolává neplatnosti Pojistné smlouvy, na druhé straně se fakticky chová, jako by byla Pojistná smlouva dále platná, když nadále hradí pojistné. Instituce tvrdí, že v souvislosti s tímto jednáním Navrhovatele jí vznikají a vzniknou, určí-li se Pojistná smlouva jako neplatná, další náklady.

Instituce odmítá, že by jí vznesená námitka promlčení byla výkonem práva v rozporu s dobrými mravy a odkazuje na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu v této věci. Instituce tvrdí, že v projednávané věci nejsou žádné okolnosti nasvědčující tomu, že námitku promlčení Instituce zneužila v rozporu s jejím zákonným účelem a namítá, že Navrhovatel dosud neuvedl žádné závažné důvody, které mu mohly objektivně zabránit ve včasném uplatnění nároku, přičemž takovým důvodem nemůže být skutečnost, že se o obsah sjednané smlouvy blíže nezajímal.

5. Vyjádření Navrhovatele k námitkám Instituce

Navrhovatel rozporuje tvrzení Instituce, že si v Pojistné smlouvě sjednali alokaci části běžného pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou a odkazuje, že si v Pojistné smlouvě sjednali umístění 100% běžného pojistného do kapitálové hodnoty tvořené podílovými jednotkami vnitřních fondů.

Navrhovatel odmítá tvrzení Instituce, že si spolu nedohodli, že by se měl jako pojistník, resp. oprávněná osoba podílet na výnosech pojistitele. Navrhovatel argumentuje, že ujednání

o tom, že o přiznání podílů na výnosech pojistitele a jeho rozsahu rozhoduje představenstvo Instituce, neodpovídá požadavku § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě o sjednání způsobu, jakým se má oprávněná osoba podílet na výnosech pojistitele. Navrhovatel argumentuje, že se jedná o ujednání, které je nepřiměřené podle § 56 odst. 3 písm. c) starého občanského zákoníku, neboť zatímco je pro Navrhovatele jako spotřebitele Pojistná smlouva závazná, plnění Instituce je vázáno na splnění podmínky, jejíž uskutečnění je závislé výlučně na vůli Instituce.

Navrhovatel odmítá tvrzení Instituce, že mu poskytla plnění v souvislosti s neplatnou Pojistnou smlouvou, ať ve formě pojistné ochrany či ve formě investičních služeb a argumentuje, že skutečnost, že Instituce zhodnotila pojistné, které jí bylo placeno z neplatné Pojistné smlouvy, by se mělo vyhodnotit jako užitek z bezdůvodného obohacení, který je Instituce povinna vydat podle § 458 odst. 2 starého občanského zákoníku, protože nejednala v dobré víře.

6. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy.

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu. Včasně podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nálezu potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. ustanovení § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 an. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje finanční arbitr o námitkách do 30 dnů ode dne jejich doručení finančnímu arbitrovi; ve zvlášť složitých případech rozhodne nejdéle do 60 dnů; nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout ani v této lhůtě, může ji finanční arbitr přiměřeně prodloužit.

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat veškerá ujednání Pojistných smluv tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám Navrhovatele a Instituce, které vznesli již v řízení o Nálezu a nedoložili je relevantními podklady, než jak učinili před vydáním Nálezu (to se týká neplatnosti jednotlivých ujednání Pojistné smlouvy, resp. Všeobecných a Doplnkových pojistných podmínek o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a stanovení podílu oprávněné osoby na výnosech pojistné smlouvy a v důsledku Pojistné smlouvy jako celku).

Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení u soudu, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. Finanční arbitr odkazuje v této souvislosti na závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví

vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr se vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k relevantním námitkám Navrhovatele a Instituce znovu zabýval tím, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svoji pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesněprávními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi, na základě kterého je příslušný k mimosoudnímu řešení sporu mezi pojistitelem a spotřebitelem při zprostředkování a poskytování životního pojištění, rozhodl dne 22. 11. 2017 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá rozhodovat § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti a nutnosti opakovaných výzev směrem ke všem účastníkům řízení postupoval finanční arbitr v řízení bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě, respektujíc zásadu legitimního očekávání, na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi a 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu obsahuje veškeré úvahy finančního arbitra a právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení a které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a podle § 24 tohoto zákona i zásad správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

6.1 Neplatnost Pojistné smlouvy

K námitce Instituce, že finanční arbitr se snaží o negativní výklad jednotlivých ustanovení Pojistné smlouvy a nezohledňuje skutečnou vůli stran sporu, finanční arbitr nerozporuje, že vyslovení absolutní neplatnosti, při které dochází k omezení autonomie vůle, by mělo sloužit jako ultima ratio. Finanční arbitr rovněž nerozporuje jednu ze základních zásad soukromého práva o přednosti výkladu právního úkonu, který zachová jeho platnost (např. závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. ÚS 3381/10).

Finanční arbitr nicméně trvá na svém závěru, že Pojistná smlouva trpí zásadními vadami, které není možné zhojit ani výkladem, proto musí konstatovat, že napadená ujednání Pojistné smlouvy, resp. Všeobecných a Doplňkových pojistných podmínek jsou ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku pro neurčitost neplatná. Finanční arbitr v Nálezu v rámci posouzení oddělitelnosti vyslovených neplatných ujednání Pojistné smlouvy rovněž zohlednil vůli stran sporu, když dovedl, že Instituce by bez těchto ujednání Pojistnou smlouvu neuzavřela, protože pro ni představují podstatnou složku vlastní ekonomické činnosti.

Navrhovatel ve svých námitkách napadá výslovně správnost výroku I. a II. Nálezu. Na druhé straně z obsahu podaných námitek vyplývá, že nesouhlasí se závěrem finančního arbitra o vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy jako celku, protože v rámci posouzení vůle stran

sporu nepřihlédl k ekonomickým zájmům Navrhovatele, ale pouze k ekonomickým zájmům Instituce, a namítá oddělitelnost ve smyslu § 41 starého občanského zákoníku vyslovených neplatných ujednání Pojistné smlouvy o počátečních, správních a inkasních nákladech, rizikovém pojistném, odkupném a o stanovení podílu oprávněné osoby na výnosech. Navrhovatel současně namítá, že v podaném návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem požadoval vyslovení absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy pro absenci převzetí pojistného rizika Institucí.

Navrhovatel si ve svých námitkách odporuje, když na jedné straně napadá správnost výroku I. Nálezu a požaduje vrácení veškerého zaplaceného běžného pojistného ve výši 41.000 Kč s příslušenstvím, na druhé straně namítá finančním arbitrem vyslovenou neplatnost Pojistné smlouvy jako celku z důvodu oddělitelnosti uvedených neplatných ujednání Pojistné smlouvy, což by v důsledku znamenalo, že se Navrhovatel podanými námitkami ve skutečnosti nedomáhá vrácení celého zaplaceného pojistného z titulu neplatné Pojistné smlouvy jako celku, ale pouze částky odpovídající výši počátečních a správních nákladů a rizikového pojistného z titulu částečně neplatné Pojistné smlouvy.

S ohledem na tuto skutečnost a na zásadu stanovenou v § 90 odst. 3 správního řádu, podle níž finanční arbitr nemůže na základě námitek podaných Navrhovatelem zhoršit jeho právní postavení (přisvědčil-li by finanční arbitr námitce Navrhovatele, přiznal by mu na jejím základě méně, než by mu přiznal v Nálezu na základě jeho návrhu), ledaže by přisvědčil námitkám podaným Instituci anebo byl napadený Nález v rozporu s právními předpisy nebo jiným veřejným zájmem, považuje finanční arbitr námitku Navrhovatele o oddělitelnosti uvedených neplatných ujednání Pojistné smlouvy za nepřezkoumatelnou a dále se jí nezabývá.

6.1.1 Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr nevykládá ani nedovozuje, aby počáteční a správní náklady a rizikové pojistné byly vyjádřeny přesnou částkou, ale vzhledem k zákonnému požadavku určitosti náklady musí být upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná atd.

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit.“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplnkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 3.1, 3.2, 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek odkazují na pojistně technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplnkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 3.1, 3.2, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně technických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplnkové pojistné podmínky samy nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost.

Finanční arbitr souhlasí s Institucí, že každá pojistná smlouva o životním pojištění má svůj individuální charakter daný pojistným produktem, výší pojistného, frekvencí placení

pojistného, výši pojistné částky pro smrt, případnými dalšími úrazovými připojištění, nicméně tato individualizace nespočívá v tom, že pojistník má s Institucí možnost si individuálně dohodnout výši nákladů a rizikového pojistného, ale v tom, že Instituce podle parametrů pojistné smlouvy a podle své metodiky (pojistně matematických metod) vypočte výši nákladů a rizikového pojistného.

Instituce namítá, že o pojistně technických zásadách neměla povinnost Navrhovatele informovat. Z vyjádření Instituce současně vyplývá, že pojistně technické zásady jsou neveřejným interním dokumentem Instituce, na základě kterého stanovuje mj. výši nákladů tak, aby pokryly náklady na uzavření pojistné smlouvy, administrativu, provoz Instituce atd. Náklady na uzavření pojistné smlouvy jsou nastaveny v závislosti na tom, jak se Instituce dohodne na provizním odměňování svých smluvních partnerů, což je samozřejmě modifikováno tržními podmínkami a správní náklady jsou vypočteny s odhadem na rozsah výdajů Instituce na správu. Pojistně technické zásady však nejsou součástí Pojistné smlouvy a na jejich existenci odkazují zmíněná ujednání Doplňkových pojistných podmínek bez bližšího určení jejich obsahu, ze kterého by alespoň vyplynul způsob, na základě kterého Instituce výše nákladů a rizikového pojistného stanovuje. Finanční arbitr dovozuje, že odkazuje-li zmíněná ujednání Doplňkových pojistných podmínek na dokument obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1.6, 1.7, 3.1 a 3.2 Doplňkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

6.1.2 Neplatnost ujednání o odkupném

K námitce Instituce, že ujednání o odkupném je určité, protože odpovídá zákonnému ustanovení v § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě, finanční arbitr vysvětluje, že toto zákonné ustanovení nenahrazuje z hlediska požadavku určitosti povinnost účastníků pojistné smlouvy si určitě sjednat způsob určení výše odkupného. Určitý způsob sjednání je takový způsob, podle kterého si v každém smluvním okamžiku může každá ze smluvních stran vypočítat výši odkupného tj. Instituce i Navrhovatel (má-li k dispozici určitá nezbytná vstupní data např. kapitálovou hodnotu).

Instituce tvrdí, že při výpočtu odkupného vychází z kapitálové hodnoty pojistné smlouvy, kterou snižuje o dlužné poplatky, nesplacené počáteční náklady a poplatek za vyplacení odkupného. Dlužné poplatky souvisí s tím, že podle čl. 1.6 Doplňkových pojistných podmínek má Instituce právo si strhávat rizikové pojistné a podle čl. 1.3 i počáteční, správní a inkasní náklady až do ukončení pojištění. Podle výkladu bodu 2. 6 Doplňkových podmínek se tyto „poplatky“ odečítají při trvání Pojistných smluv pouze z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, tj. pokud v kapitálové hodnotě s garantovanou technickou úrokovou mírou nejsou prostředky na krytí těchto „závazků vyplývajících ze sjednaného základního pojištění“ akumuluje se dluh, který se v případě ukončení smlouvy odečte z kapitálové hodnoty. Skutečnost, že se v případě předčasného ukončení pojistné smlouvy „zesplatní“ počáteční náklady není v pojistných podmínkách nikde ujednána. Poplatek za vyplacení odkupného se jmenovitě neshoduje s žádným poplatkem uvedeným v Přehledu poplatků. Přehled poplatků ani neupravuje poplatek za ukončení pojistné smlouvy a výplatu odkupného v situaci, kdy je pojistná smlouva ukončena pro neplacení pojistného.

Z pohledu Navrhovatele se při výpočtu odkupného kapitálová hodnota sníží o rizikové pojistné a počáteční, správní a inkasní náklady, jejichž výše není sjednána v Pojistné smlouvě, resp. pojistných podmínkách a jejichž výše není nikde ani zveřejněna a

o „zesplatněné“ počáteční náklady, přičemž Pojistná smlouva, resp. pojistné podmínky neobsahují ujednání, že při předčasném ukončení Pojistných smluv se nestržené počáteční náklady zesplatní, ani nestanoví výši těchto „nestržených“ počátečních nákladů; stejně tak Instituce uplatní „poplatek za vyplacení odkupného“, který se jmenovitě neshoduje se žádným poplatkem uvedeným v Přehledu poplatků.

Nelze tedy hovořit o tom, že si strany určitě sjednaly způsob stanovení odkupného. Naopak neuvedení způsobu výpočtu odkupného vede k tomu, že ani finanční arbitr není schopen jakkoliv spočítat, natož posoudit, zda Instituce spočítala odkupné správně či zda je tam případná chyba ve výpočtu.

Finanční arbitr musí tedy námitku Instituce o určitosti sjednané výše odkupného odmítnout.

6.1.3 Ujednání o alokaci pojistného

V Nálezu finanční arbitr dovodil neurčitost ujednání čl. 1 bodu 10.1 Doplnkových pojistných podmínek týkající se alokace běžného pojistného, a který opravňuje pojistitele stanovit blíže nevyomezené procento alokace části běžného pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, do kapitálové hodnoty s vyhlašovanou úrokovou mírou a do kapitálových hodnot tvořených podílovými jednotkami vnitřních fondů.

Finanční arbitr odmítá námitku Instituce, že nesprávně dovodil neurčitost uvedeného ujednání čl. 1 bodu 10.1 Doplnkových pojistných podmínek z důvodu absence povinné náležitosti pojistné smlouvy podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě, když Pojistná smlouva dohodu ve smyslu uvedeného ustanovení zákona o pojistné smlouvě neobsahuje. Finanční arbitr v Nálezu neshledal neplatnost ujednání čl. 1 bodu 10.1 Doplnkových pojistných podmínek, protože je ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčité pro absenci náležitosti pojistné smlouvy podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě, ale protože na základě daného ujednání nelze ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku určit, jakou část běžného pojistného pojistitel alokuje do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, ačkoliv z Pojistné smlouvy vyplývá, že se smluvní strany ujednaly umístění běžného pojistného v rozsahu 70 % do fondu dynamického portfolia „CONSEQ“ a 30 % do fondu vyváženého portfolia „CONSEQ“.

Finanční arbitr setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodu 10.1 Doplnkových pojistných podmínek je ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčité, a proto neplatné. Finanční arbitr doplňuje odůvodnění svého závěru, a to, že čl. 1 bodu 10.1 Doplnkových pojistných podmínek o alokaci pojistného do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou vyjadřuje, jakým způsobem pojistitel naloží se zaplaceným pojistným a jak pojistné investuje, a nikoli konkrétní způsob, jakým se pojistník podílí na výnosech pojistitele.

Způsob, jakým se bude Navrhovatel podílet na výnosech Instituce, tedy proces rozdělení dosaženého výnosu, upravují další ujednání pojistných podmínek. Konkrétně z čl. 2.5 Doplnkových pojistných podmínek vyplývá, že Navrhovatel se na výnosu pojistitele z investování do podílových fondů podílí tak, že případný výnos podílových fondů je Navrhovateli vyplacen v rámci kapitálové hodnoty, jejíž výši stanoví Instituce na základě ceny podílových jednotek v den odkupu.

Podle § 3 písm. p) zákona o pojistné smlouvě „Pro účely tohoto zákona se rozumí pojistným úplatou za soukromé pojištění“, pojistné se tedy stává majetkem pojistitele a nezůstává tedy majetkem pojistníka, který má (nebo jeho obmyšlená osoba) za pojistitelem jen pohledávku na mimořádný výběr / odkupné / pojistné plnění. Pokud tedy pojistitel alokuje pojistné do podílového fondu zvoleného pojistníkem, alokuje do něj svůj vlastní majetek. Pokud podílový fond docílí výnosu, jedná se tak o výnos z majetku pojistitele tj. výnos pojistitele.

Finanční arbitr upřesňuje závěr, že čl. 1 bod 10. 1 Doplňkových pojistných podmínek je ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatné, protože z daného ujednání nelze ani výkladem dovodit, jaká část běžného pojistného Instituce alokuje do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou; neplatnost čl. 1 bodu 10. 1 Doplňkových pojistných podmínek tedy nemá vliv na určitost sjednání způsobu, jakým se pojistník podílí na výnosech ve smyslu § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě.

6.2 Promlčení

K námitce Navrhovatele, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, odkazuje finanční arbitr na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1003/2014, který vysvětlil, že posouzení, zda v konkrétním případě představuje námitka promlčení výkon práva v rozporu s dobrými mravy, je především otázkou úvahy příslušného rozhodovacího orgánu s ohledem na specifické okolnosti daného případu, konkrétně „V tomto směru je na místě připomenout, že ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě sám vymezil hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Odpovídající úsudek soudu musí být podložen důkladnými skutkovými zjištěními a současně přesvědčivě dokládat, že tato zjištění dovolují v konkrétním případě závěr, že výkon práv je s dobrými mravy skutečně v rozporu (...), aniž by však bylo možno výslovně formulovat obecné řešení této otázky (...). Při posouzení, zda výkon práv odporuje dobrým mravům, přitom dává zákon soudu širokou možnost uvážení, aby jeho rozhodnutí v souladu s pravidly ekvity přihlíželo ke všem okolnostem posuzovaného případu [...] Zdůrazňuje-li dovolatel, že rozpor námítky promlčení s dobrými mravy je v souladu se závěry vyslovenými v jím zmiňovaných rozsudcích nutno poměřovat pouze dle konkrétních okolností, za nichž byla námitka vznesena, pak je na místě podotknout, že komplexnost a provázanost mezilidských i právních vztahů často znemožňují striktní separaci hodnocení jednotlivých počinů účastníků těchto vztahů, jakož i aspektů provázejících jejich formování. Okolnosti, za nichž byla námitka promlčení vznesena, pak v určitých případech není možno vnímat bez kontextu toho, co jejím vznesení předcházelo.“

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů o tom, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, neshledal, že by v posuzovaném případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavdaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení, nebo že by vznesení námítky promlčení bylo šikanózním výkonem práva ze strany Instituce. Jedinými skutečnostmi, na které Navrhovatel v projednaném případě odkazuje, je tvrzení o jednání Instituce v rozporu s její povinností odborné péče a o jejím vědomí o neplatnosti svých smluv o investičním životním pojištění, a o tom, že přijetím pojistného se bezdůvodně obohacuje, a tvrzení o své objektivní nemožnosti napadené jednání Instituce jakkoliv odhalit, aniž by tato svá tvrzení věcnými důkazy podložil. Uvedenou argumentaci Navrhovatele nepovažuje finanční arbitr v daném případě ani za případnou v situaci, kdy se sám na Pojistné smlouvě provizně podílel, dále se chová v souladu s Pojistnou smlouvou, jako by se jednalo o platnou smlouvu, a dále hradí pojistné. Finanční arbitr uzavírá, že za takových konkrétních okolností nepředstavuje Institucí vznesená námitka promlčení okolnost mimořádné intenzity, ani není přiměřeným tvrdým postihem, kterým by odůvodnil tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření výkonu práva vznést námitku promlčení.

Jako nepřiléhavou považuje finanční arbitr námitku Navrhovatele o tom, že námitku promlčení může vznést pouze ten, který se dovolává právní jistoty v dobré víře s odkazem na rozsudek ze dne 9. 10. 2010 Nejvyššího soudu ze dne 28 Cdo 329/2010, v němž soud v daném případě dovodil, že s ohledem na konkrétní okolnosti případu žalobce nejednal v dobré víře a nesledoval ochranu svých legitimně nabytých práv, proto soud jím vznesenou námitku promlčení posoudil jako výkon práva v rozporu s dobrými mravy. Ve vztahu mezi Navrhovatelem a Institucí však finanční arbitr nezjistil nic, co by poukázalo

na Navrhovatelem tvrzenou zlou vírou Instituce s úmyslem ho poškodit, ani že by námitkou promlčení Instituce nesledovala ochranu svých legitimně nabytých práv, když v řízení platnost Pojistné smlouvy napadá Navrhovatel, nikoli Instituce, a to přesto, že za její uzavření obdržel tipařskou provizi a dále se k ní chová jako k platné smlouvě, a Navrhovatel svoji argumentaci pouze zakládá na tvrzení, že Instituce nebyla v dobré víře s odkazem na její hypotetickou vědomost ohledně neplatnosti Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr nadto k námitce Navrhovatele, který dovozuje úmyslné jednání Instituce se bezdůvodně obohatit obdobně tím, že Instituce sjednala s Navrhovatelem úmyslně neplatnou smlouvu a neinformovala jej o nákladech a poplatcích souvisejících s Pojistnou smlouvou, opakovaně odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, který k získání úmyslného bezdůvodného obohacení judikoval, že je „*nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána*“.

Finanční arbitr trvá na závěru, že v řízení nebylo prokázáno, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Finanční arbitr tedy musí odmítnout tvrzení Navrhovatele, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, když v řízení po zohlednění konkrétních okolností Navrhovatel tento úmysl Instituce neprokázal.

Finanční arbitr nesouhlasí s námitkou Instituce, že Navrhovatel věděl o důvodech neplatnosti již v době uzavření Pojistné smlouvy, protože v tomto okamžiku měl všechny informace, na základě kterých dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy, a odkazuje na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že okamžik, ke kterému lze vztáhnout počátek subjektivní promlčecí lhůty práva na vydání bezdůvodného obohacení, se váže k prokazatelné, nikoliv předpokládané, vědomosti oprávněného o skutkových okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, podle které si strany plnily, je neplatná, a že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo je získal (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5129/2014). Skutečnost, že Navrhovatel disponoval v okamžiku všemi informacemi proto, aby dovodil, že Pojistná smlouva je neplatná, je pouhým předpokladem pro to, aby Navrhovatel takovou vědomost fakticky nabyl. Nedokazuje však, že tuto vědomost skutečně a prokazatelně nabyl.

Finanční arbitr trvá tedy na svém závěru vysloveném v Nálezu, že prokazatelnou vědomost o důvodech neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení dovozuje teprve z dopisu právního zástupce Navrhovatele ze dne 26. května 2016, ve které Instituci vyzval k nápravě, tj. ve které namítal vůči Instituci neplatnost Pojistné smlouvy a současně ji vyzval k vydání bezdůvodného obohacení.

Finanční arbitr tak opakuje svůj závěr vyjádřený v části 8.5 Nálezu, že se v daném případě použije objektivní promlčecí lhůta práva na vydání bezdůvodného obohacení podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku, na základě čehož platí, že co Navrhovatel plnil před dnem 13. 7. 2013, tj. tři roky před datem zahájení řízení před finančním arbitrem, je promlčené, a co plnil po tomto datu je nepromlčené.

6.3 Vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Pro případ, že by smlouva byla určena jako neplatná, a strany si podle ní vzájemně plnily, potom platí zvláštní režim vydání bezdůvodného obohacení podle § 457 starého občanského zákoníku vzájemně si vydat vše, čeho plněním ze smlouvy strany nabyly: („Je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal“).

Instituce namítá, že finanční arbitr při určení rozsahu vydání bezdůvodného obohacení nezohlednil Institucí poskytnutou pojistnou ochranu Navrhovateli, kterou oceňuje částkou 50,40 Kč, dále náklady, které vynaložila na nákup a prodej podílových jednotek v Navrhovatelem zvolených vnitřních fondech, na oceňování a správu těchto fondů a na správu podílového účtu Navrhovatele, které Instituce nevyčísluje (finanční arbitr dovozuje, že tyto náklady představují správní náklady, které strhává Navrhovateli z kapitálové hodnoty pojištění), a náklady na uzavření Pojistné smlouvy ve výši 13.942 Kč.

Jak dovodil Nejvyšší soud např. v rozhodnutí ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2262/2009, bezdůvodně obohaceným je pouze „ten, jehož majetek se na úkor jiného neoprávněně zvětšil, popřípadě u něhož nedošlo ke zmenšení majetku, které mělo po právu nastat. Jinými slovy řečeno, o obohacení jde tehdy, jestliže se plněním dostalo majetkové hodnoty tomu, komu bylo plněno, takže v jeho majetku se to projevilo buď zvýšením jeho aktiv nebo snížením jeho pasiv“. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2006, sp. zn. 33 Odo 1184/2005, současně platí, že „[n]ení tedy rozhodující, jakou hodnotu pozbyl oprávněný (z bezdůvodného obohacení), ale o kolik se tím zvýšil majetek povinného; pokud podle § 458 odst. 1 obč. zák. má být vydáno „vše co bylo nabyto“, má tím zákon na mysli vše, co bylo získáno povinným (nikoli to, co oprávněný pozbyl).

Instituce uplatňuje především náklady, které jí s výše uvedenými činnostmi vznikly, nijak však nevysvětluje, jak konkrétně těmito činnostmi snížila pasiva nebo zvýšila aktiva Navrhovatele. To platí i o pojistné ochraně, na jejímž základě Instituce Navrhovateli reálně ničeho neposkytla.

S ohledem na tyto skutečnosti finanční arbitr uzavírá, že na základě Pojistné smlouvy se bezdůvodně obohatila pouze Instituce, a proto finanční arbitr setrvává na svém závěru vysloveném v Nálezu, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 24.000 Kč.

6.4 Úroky z prodlení

Jak finanční arbitr uvedl v části 8.12 Nálezu „bezdůvodné obohacení patří mezi nároky, u nichž není zákonnou úpravou stanovena splatnost pohledávek vzniklých z tohoto právního titulu, doba plnění je u nich obvykle vázána na výzvu věřitele podle § 563 obč. zák., teprve výzvou k plnění se dluh stává splatným a dlužník je povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán“ (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 2010, sp. zn. 28 Cdo 4260/2009).

Povinnost platit úroky z prodlení se pak váže ke dni, od kdy je dlužník v prodlení. K tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2017, sp. zn. 26 Cdo 3296/2016, v němž Nejvyšší soud potvrdil, že „[j]akmile věřitel o plnění požádá, je dlužník povinen plnit zásadně prvního dne poté. Nesplní-li v den splatnosti, ocitá se další den v prodlení, přičemž od tohoto dne na něj dopadají negativní důsledky prodlení (např. povinnost platit úrok z prodlení)“.

Finanční arbitr dále odkazuje na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu týkající se náhrady škody (u které se obdobně jako u vydání bezdůvodného obohacení použije výše citovaného § 563 starého občanského zákoníku), z níž vyplývá, že výzva vyvolá splatnost dluhu v rozsahu, v jakém byl požadavek vyčíslen. K tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2417/2007: „Podle § 563 obč. zák. není-li doba splnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán. Nepříznivým právním důsledkem porušení povinnosti zaplatit peněžitý dluh je podle této úpravy vznik prodlení spojený s nárokem věřitele na úrok z prodlení; rozhodující je, kdy nastala splatnost dluhu. Osoba odpovědná za škodu (dlužník z odpovědnostního závazkového právního vztahu) se dostává do prodlení zásadně tehdy, jestliže dluh nesplní v den následující po dni, kdy byla poškozeným o plnění požádána, a od toho dne může poškozený požadovat úroky z prodlení. Pokud nebyl škůdce vyzván k plnění již dříve, za kvalifikovanou výzvu k plnění se považuje žaloba a prodlení počíná prvního dne poté, co byla žaloba žalovanému doručena; výzva vyvolá splatnost dluhu v rozsahu, v jakém byl požadavek vyčíslen.“

Jak finanční arbitr zjistil, první výzvu k vydání bezdůvodného obohacení učinil Navrhovatel dopisem ze dne 26. 5. 2016, jehož prokazatelné doručení finanční arbitr dovedl až z odpovědi Instituce ze dne 29. 6. 2016. Instituce tak byla povinna splnit svůj dluh ve výši bezdůvodného obohacení dne 30. 6. 2016. Jelikož Instituce svou povinnost nesplnila, ocitla se v prodlení následující den, tj. 1. 7. 2016. Jelikož k datu prodlení Instituce Navrhovatel uhradil na pojistné 34.000 Kč, z níž byla část ve výši 17.000 Kč promlčená, přiznal finanční arbitr Navrhovateli právo na úrok z prodlení z částky 17.000 Kč s úrokem z prodlení 8,05 % ročně.

Finanční arbitr v části 8.12 Nálezu dovedl, že vzhledem k tomu, že Navrhovatel po učinění výzvy k vydání bezdůvodného obohacení dále hradil pojistné, které tak představuje další bezdůvodné obohacení na straně Instituce, se toto další bezdůvodné obohacení stalo splatným v den splatností každého dalšího uhrazeného pojistného a Instituce se dostala do prodlení s každou další platbou běžného pojistného dnem následujícím po dni, kdy každá další platba běžného pojistného byla připsána na účet Instituce.

S ohledem na skutečnost, že z výše uvedené ustálené judikatury Nejvyššího soudu nevyplývá jiný závěr než ten, který váže splatnost bezdůvodného obohacení k výzvě k jeho vydání bez ohledu na další jiné skutečnosti, nemůže finanční arbitr setrvat na svém závěru, že Instituci stíhá povinnost platit úroky z prodlení i z plateb pojistného, které Navrhovatel uhradil po uvedené výzvě k vydání bezdůvodného obohacení, neboť v tomto okamžiku nebyly tyto platby ve smyslu uvedené konstantní judikatury Nejvyššího soudu ještě splatné, a proto se ohledně nich nemohla Instituce dostat do prodlení, zároveň Navrhovatel Instituci nevyzval k vydání dalšího bezdůvodného obohacení, které vzniklo na straně Instituce přijetím každé další platby běžného pojistného.

Finanční arbitr nicméně považuje návrh na zahájení řízení před finančním arbitrem co do hmotněprávních účinků, které může vyvolat, za žalobu. Podle judikatury Nejvyššího soudu žaloba představuje kvalifikovanou výzvu dlužníkovi, aby uhradil vzniklý dluh (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2012, sp. zn. 33 Cdo 1713/2011, ve kterém Nejvyšší soud konstatoval, že „[z]a kvalifikovanou výzvu se považuje i žaloba či jiné podání soudu (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1853/2002, uveřejněný v Souboru pod č. C 1746). Odvolací soud v souladu s judikaturou soudů dospěl k závěru, že splatnost pohledávky žalobkyně nastala dne 25. 4. 2009 (den následující po doručení žaloby žalovanému)...“).

Protože návrh na zahájení řízení byl Instituci doručen dne 16. 11. 2016, posoudil finanční arbitr tento návrh za kvalifikovanou výzvu ve smyslu výše citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu. Vzhledem k tomu, že mezi dnem, kdy se Instituce dostala do prodlení na základě výzvy Navrhovatele k vydání bezdůvodného obohacení, a datem doručení návrhu

na zahájení řízení Institucí, Navrhovatel na pojistné uhradil dalších 1.500 Kč, co do rozsahu se tak jednalo o odlišnou výzvu, než jakou Navrhovatel učinil dne 26. 5. 2016. Protože Instituce ani po této výzvě nevydala Navrhovateli bezdůvodné obohacení, dostala se do prodlení v den následující po dni doručení návrhu na zahájení řízení, tj. dne 18. 11. 2016, a od téhož dne vzniká Navrhovateli právo na úrok z prodlení z částky 1.500 Kč. Úrok z prodlení činí v tomto případě rovněž 8,05 % ročně (prvním dnem kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, byl den. 1. 7. 2016 a výše repo sazby stanovené Českou národní bankou k tomuto datu byla 0,05% - viz § 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb., ze dne 16. října 2013, kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob Nařízení o výši úroků z prodlení, podle něhož platí, že „[v]ýše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů.“).

Finanční arbitr považuje za kvalifikovanou výzvu ve výše uvedeném smyslu i odůvodněné námítky Navrhovatele proti Nálezu ze dne 7. 12. 2017, které byly doručeny Instituci dne 13. 12. 2017. S ohledem na skutečnost, že mezi dnem, kdy se Instituce dostala do prodlení na základě doručení návrhu na zahájení řízení, a datem doručení odůvodněných námitek Navrhovatele proti Nálezu Instituci, má finanční arbitr za prokázané, že Navrhovatel uhradil v mezidobí dalších 5.500 Kč na pojistné, a vzhledem k tomu, že ani po této kvalifikované výzvě Instituce nevydala Navrhovateli bezdůvodné obohacení, dostala se do prodlení v den následující po dni doručení odůvodněných námitek Navrhovatele proti Nálezu, tj. dne 15. 12. 2017. Úrok z prodlení činí rovněž v tomto případě v souladu s § 2 uvedeného nařízení vlády 8,05 % ročně, neboť prvním dnem kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, byl den. 1. 7. 2017 a výše repo sazby stanovené Českou národní bankou k tomuto datu byla 0,05%

Finanční arbitr tak na základě uvedeného mění své závěry, k nimž dospěl v části 8.12 Nálezu, a shledává, že Navrhovateli přísluší úrok z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 17.000 Kč od 1. 7. 2016 do zaplacení, z částky 1.500 Kč od 18. 11. 2016 do zaplacení a z částky 5.500 Kč od 15. 12. 2017 do zaplacení.

7. K výroku rozhodnutí

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení Navrhovateli rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítnutých Navrhovatelem a Institucí, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná a že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 24.000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 17.000 Kč od 1. 7. 2016 do zaplacení, z částky 1.500 Kč od 18. 11. 2016 do zaplacení a z částky 5.500 Kč od 15. 12. 2017 do zaplacení.

Pokud v tomto rozhodnutí změnil výrok I. Nálezu nikoliv z důvodů namítnutých Navrhovatelem či Institucí, postupoval finanční arbitr podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 90 odst. 3 správního řádu, když výrok I. Nálezu obsahoval zřejmou nesprávnost ve slovním vyjádření přiznaného bezdůvodného obohacení a obsahoval nesprávné právní posouzení otázky příslušenství k přiznanému bezdůvodného obohacení ve výši 24.000 Kč a byl tak v rozporu s právními předpisy.

Na základě všech shora uvedených skutečností finanční arbitr zamítl námítky Navrhovatele a Instituce a Nález změnil tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se

Navrhovatel – datová schránka zástupce ■

Instituce – datová schránka zástupce ■

